

Sygn. akt III AUa 587/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gerszewska
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Barbara Mazur (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2012 r. w Gdańsku

sprawy W. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji W. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 lutego 2012 r., sygn. akt VII U 25/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 587/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 28.10.2011 r. odmówił W. M. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od powyższej decyzji, wskazując że w jego ocenie zgromadzony materiał dowodowy, w tym zawnioskowany w odwołaniu, daje podstawy do uznania, iż ubezpieczony spełnia przesłankę pracy przez okres ponad 15 lat w szczególnych warunkach, a tym samym zachodzą ustawowe przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury. Jednocześnie zaznaczył, że od 1983r. ubezpieczony prowadzi działalność gospodarczą jako rybak morski.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Na rozprawie w dniu 23.02.2012r. ubezpieczony podtrzymał odwołanie od zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż W. M., ur. (...) z zawodu jest rybakim morskim. W dniu 28.09.2011 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Do wniosku dołączył potwierdzenie zatrudnienia w:

- Przedsiębiorstwie Państwowym Stoczni (...) od 2.09.1968 r. do 22.10.1969 r. na stanowisku ślusarza,
  - Przedsiębiorstwie (...) w P. od 4.11.1971 r. do 15.02.1975 r. jako monter urządzeń pompowych,
  - Spółdzielni Pracy (...) w G. od 17.02.1975 r. do 30.09.1982 r. na stanowisku młodszego rybaka i starszego rybaka,
- Kuter Rybacki (...)7 właściciel H. Z. od 2.11.1982 r. do 29.06.1983 r. jako rybak

Od 01.10.1983 r. do 30.09.1993 r. oraz od 01.11.1993 r. do 31.12.1998 r. wnioskodawca prowadził własną działalność gospodarczą - połów ryb na wodach terytorialnych RP.

Ubezpieczony nie przedstawił żadnego świadectwa pracy obejmującego pracę w warunkach szkodliwych. Łącznie ubezpieczony wykazał 27 lat 3 miesiące i 15 dni okresów składkowych, w tym z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę - 12 lat 8 miesięcy i 1 dzień.

Rozważając zasadność roszczenia wnioskodawcy Sąd zważył, iż w sprawie niesporne było, że z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę W. M. nie posiada 15 -letniego stażu pracy, nawet gdyby cały okres jego zatrudnienia zaliczyć jako pracę w szczególnych warunkach. Pozostałe lata składkowe ubezpieczonego przypadają na okres prowadzenia przez niego działalności gospodarczej. Zgodnie zaś z treścią rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ma ono tylko zastosowanie do **pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze**, nie obejmuje więc osób prowadzących działalność gospodarczą, gdyż nie są oni pracownikami zatrudnionymi na podstawie stosunków prawa pracy. Tym samym uznać należało, że wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania mu prawa do żądanego świadczenia.

Mając na względzie powyższe, przy zastosowaniu przepisów powołanego wyżej rozporządzenia oraz art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 32 Konstytucji RP, naruszenie zasady równości obywateli RP wobec prawa przejawiające się w pozbawieniu wnioskodawcy prawa do świadczenia emerytalnego,
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. **art.** 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. poprzez błędną jego wykładnię i nieprawidłowe uznanie, iż na dzień złożenia wniosku o przyznanie świadczenia emerytalnego wnioskodawca nie posiadał 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach,
3. Naruszenie przepisu prawa procesowego tj. art. 233 § 1 poprzez:
  - a) dokonanie oceny materiału dowodowego w sposób arbitralny wykraczający poza granice logiki i doświadczenia życiowego,
  - b) niezbadanie w sposób wszechstronny materiału dowodowego, co miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Z uwagi na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko skarżący wyjaśnił, iż w jego ocenie Sąd I instancji analizując treść przepisów art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r. błędnie uznał, iż wnioskodawca nie spełnił kryterium związanego z odpowiednim stażem pracy w szczególnych warunkach. W ocenie wnioskodawcy, Sąd I instancji poprzez uznanie, iż brzmienie przepisu art. 184 powołanej ustawy oraz § 4 wskazanego rozporządzenia odnosi się wyłącznie do osób fizycznych pozostających w stosunku pracy, dopuścił się obrazy przepisów prawa materialnego. Sąd dokonując analizy wskazanych przepisów, wziął pod rozwagę wyłącznie wykładnię literalną, co z kolei przyczyniło się do wąskiego przyjęcia, iż posłużenie się przez ustawodawcę sformułowaniem „zatrudnienie” dotyczy wyłącznie osób pozostających w stosunku pracy. Zdaniem skarżącego, Sąd dokonując oceny prawnej niniejszej sprawy, winien wziąć pod uwagę zasady charakterystyczne dla wykładni funkcjonalnej, co pozwoliłoby uznać, iż wnioskodawca posiadał wymagany prawem staż pracy w szczególnych warunkach, a tym samym przysługuje mu prawo do żądanego świadczenia.

W ocenie wnioskodawcy, Sąd I instancji winien również wziąć pod rozwagę, iż z uwagi na likwidację państwowych miejsc pracy dla rybaków morskich zmuszeni byli oni do wykonywania pracy na własnych rachunek. Skarżący podkreślił, że zarówno przed, jak i po 01.10.1983 r. wykonywał pracę na kuterze w charakterze rybaka morskiego, z tym, że od 1983 r. świadczył ją na własne ryzyko, co - wbrew stanowisku Sądu I instancji - nie wyłącza go z grona osób, do których stosuje się przepisy rozporządzenia z 1983 r. Odmienne stanowisko prowadzi do naruszenia zasady równego traktowania ubezpieczonych i zaprzeczenia konstytucyjnej zasadzie państwa prawa.

Przywołane wyżej twierdzenia, pozwoliły na sformułowanie zarzutu dokonania przez Sąd I instancji oceny materiału dowodowego z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c.

Wnioskodawca podkreślił, że Sąd rozpoznając sprawę - poza wachlarzem dokumentów - dysponował także materiałem w postaci zeznań świadków, które przemawiały za koniecznością uznania, iż wnioskodawca świadczył pracę w szczególnych warunkach w spornym okresie. Sąd nie wziął pod rozwagę wymienionych dowodów, czemu dał wyraz w uzasadnieniu wyroku.

Sąd pominął również fakt, iż w trakcie rozprawy pełnomocnik wnioskodawcy wskazał na stan zdrowia ubezpieczonego determinujący konieczność przyznania mu prawa do świadczenia emerytalnego z tytułu świadczenia pracy w szczególnych warunkach. Trwały uszczerbek na zdrowiu w postaci utraty słuchu, uniemożliwia wszak wnioskodawcy dalsze świadczenie pracy. Ponadto wnioskodawca cierpi także na szereg innych chorób obniżających jego zdolność do pracy. Zbagatelizowanie przez Sąd sygnalizowanego przez pełnomocnika stanu zdrowia wnioskodawcy, bez wątplenia wskazuje na uchybienie przepisom prawa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego jest niezasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy przeprowadził w rozpoznawanej sprawie postępowanie dowodowe wystarczające dla kategoriernego rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił on też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa.

Słusznie Sąd I instancji wskazał, iż zasadność żądania ubezpieczonego należało ocenić w oparciu o przepis art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 września 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej ustawą rentową (t. j. Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (t. j. Dz. U. z 1983, nr 8, poz. 43). W związku z tym, że Sąd Okręgowy przedstawił wyczerpująco wszelkie przesłanki przyznania żądanego przez ubezpieczonego prawa, zbędnym było ich ponowne przywoływanie przez Sąd Apelacyjny.

W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości osiągnięcie przez ubezpieczonego tak określonego wieku emerytalnego jak i ogólnego stażu zatrudnienia. Spór między stronami dotyczył wyłącznie spełnienia przez wnioskodawcę warunku wynikającego z przepisu art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 przywołanego wyżej rozporządzenia, a mianowicie legitymowania się okresem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat.

Jak wynika z postępowania dowodowego, przeprowadzonego przez Sąd I instancji, ubezpieczony w toku aktywności zawodowej świadczył pracę w: Przedsiębiorstwie Państwowym Stoczni (...) od 2.09.1968 r. do 22.10.1969 r. na stanowisku ślusarza; Przedsiębiorstwie (...) w P. od 4.11.1971 r. do 15.02.1975 r. jako monter urządzeń pompowych; Spółdzielni Pracy (...) w G. od 17.02.1975 r. do 30.09.1982 r. na stanowisku młodszego rybaka i starszego rybaka; na Kutrze Rybackim (...) 7 od 2.11.1982 r. do 29.06.1983 r. jako rybak. Nadto, w okresie od 01.10.1983 r. do 30.09.1993 r. oraz od 01.11.1993 r. do 31.12.1998 r. wnioskodawca prowadził własną działalność gospodarczą - połów ryb na wodach terytorialnych RP.

Przedmiotem sporu między stronami było, czy możliwe jest zaliczenie ubezpieczonemu do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od 01.10.1983 r. do 30.09.1993 r. oraz od 01.11.1993 r. do 31.12.1998 r. w zakresie połów ryb na wodach terytorialnych RP.

Przystępując do analizy zasadności roszczenia ubezpieczonego Sąd Apelacyjny zaznaczył, iż zagadnienie stanowiące przedmiot sporu w analizowanej sprawie było już wielokrotnie poddawane analizie Sądu Najwyższego, który we wskazanej materii prezentuje jednolite stanowisko, zgodnie z którym prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym przysługuje wyłącznie tym ubezpieczonym, którzy legitymują się statusem pracownika. W szczególności w wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 142/04 (OSNP 2005 nr 17, poz. 272, LEX nr 154234) stwierdzono, że przedstawione w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ograniczenia prawa do wcześniejszej emerytury jedynie do wypadków świadczenia pracy w charakterze pracownika nie jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równego traktowania (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2005 r., I UK 300/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 94). Z tej przyczyny prawo do emerytury w niższym wieku przysługuje wyłącznie pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a nie przysługuje ubezpieczonym z tytułu zatrudnienia na podstawie innych stosunków prawnych, choćby wykonywali zatrudnienie w szczególnych warunkach (wyrok z dnia 8 maja 2008 r., I UK 354/07, Monitor Prawa Pracy 2008 nr 10, s. 544). Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 stycznia 2010 r. (II UK 162/09, LEX nr 583806) wyjaśniając, że przedstawione w art. 32 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ograniczenie prawa do wcześniejszej emerytury jedynie do wypadków świadczenia pracy w charakterze pracownika nie jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równego traktowania. Nie inaczej omawianą kwestię podsumował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 października 2009 r. (I UK 115/09, LEX nr 558571) wskazując, iż przewidziane w art. 32 ust. 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS prawo do emerytury w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 tej ustawy przysługuje wyłącznie pracownikom i to tylko tym, którzy wykonywali pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wynikające z powołanego przepisu unormowanie, w myśl którego do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, uprawniającego do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, nie wlicza się innych okresów zatrudnienia niż zatrudnienie w charakterze pracownika, w tym także (między innymi) okresu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, nie może być uznane za kolidujące z konstytucyjną zasadą równego traktowania. Różnice jakie stąd wypływają mają usprawiedliwienie w odmienności statusu pracowniczego i statusu wynikającego z wykonywania pracy w ramach innych stosunków zatrudnienia niż stosunek pracy (w tym prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej) i z uwagi na rodzaj "przywileju" (możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę) oraz jego "wartość" i uwarunkowania pozostają w odpowiedniej proporcji do swoistości sytuacji prawnej i faktycznej osób będących pracownikami. Tym samym apelacyjny zarzut naruszenia art. 32 Konstytucji RP jest bezpodstawny.

Przekładając zaprezentowane rozważania prawne na grunt analizowanej sprawy, uznać należało, że również zarzuty naruszenia **art. 184** ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. są bezprzedmiotowe. Zaznaczyć bowiem trzeba, że Sąd nie analizował, czy prace, które wykonywał W. M. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, tj. połów ryb na wodach terytorialnych RP, są pracami wskazanymi w dziale VIII pkt 9 załącznika A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, albowiem - jak wskazano powyżej - zakresem tej regulacji, jak i przepisu art. 32 ustawy emerytalnej objęta jest wyłącznie praca wykonywana w ramach stosunku pracy. Takie stanowisko zajął również NSA w wyroku z dnia 20 marca 2003 r. (II SA/Łd 2276/01, Prawo pracy z 2003 r. nr 9, poz. 42) oraz Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 stycznia 2005 r. (II UK 136/04, LEX nr 602703).

Jeśli więc prawo do emerytury w obniżonym wieku uzyskują wyłącznie ubezpieczeni, którzy w ramach pracowniczego stosunku zatrudnienia wykonywali prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez wymagany okres czasu, a nadto spełniają pozostałe kryteria kwalifikacyjne wymienione w przepisach, do jakich odsyła ust. 4 tegoż artykułu, to tym samym przyznanie wnioskodawcy prawa do żądanego świadczenia nie było możliwe (por wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 lipca 2003 r., sygn. akt III AUa 940/02, LEX nr 193534). Wnioskodawca nie udowodnił bowiem 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a co za tym idzie nie spełnił kumulatywnie wszystkich, koniecznych do przyznania wcześniejszej emerytury warunków, określonych w przepisie art. 32 w zw. z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U nr 153, poz. 1227 t. jedn. z 2009r. ze zm.) oraz rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (Dz. U nr 8, poz.43), dlatego też Sąd Apelacyjny, podzielając stanowisko Sądu I instancji i uznając apelację ubezpieczonego za bezzasadną, orzekł, na mocy art. 385 k.p.c., jak w sentencji.